

Sjećanje na Josipa Mosera

Sažetak: Autor iznosi osobna sjećanja na Josipa Mosera. Prvi susret s Josipom autor je imao tijekom studija elektrotehnike na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu, a potom opisuje susret s njim, nakon 39 godina, na fakultetu na kojem su zajedno diplomirali. Najveći dio autorovih sjećanja odnosi se na zajedničke aktivnosti vezane uz rad u EDZ-u, posebice na simpozijima i putovanjima u organizaciji EDZ-a (Šibenik, Kornati, Budimpešta). Autor daje komentar Izborne godišnje skupštine EDZ-a 2017. godine. Sjećanja nakon 2017. opisana su u cjelinama: Ljetovanje na Braču, Oporavak u sestre Mace domu i Ispraćaj.

Ključne riječi: Josip Moser, Elektrotehničko društvo Zagreb, EDZ

Uvod

S Josipom Moserom oprostio sam se, kao uostalom i njegova obitelj, prijatelji i kolege, 10. rujna 2020. na Krematoriju, na zagrebačkom Mirogoju, slika 8. Otišao je k Bogu moj kolega po struci, dobar prijatelj i dobrotvor. O njegovu su životu i radu na ispraćaju govorila četiri govornika. U nastavku želim ‘na papir’ staviti osobna sjećanja vezana uz Josipa Mosera.

Elektrotehnički fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zajedno smo diplomirali na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu (ETF) u siječnju 1965. godine. Jedini materijalni dokaz iz tog razdoblja naveden je u [1], tj. podatak koji ondje stoji je redom: broj indeksa, ime, prezime, datum i mjesto rođenja:

5698 Josip MOSER

1. 3. 1942. Dubrovnik

Ne mogu reći da ga se sjećam iz studentskog razdoblja. Pitam se što je uzrok? Prvi razlog je to što se Josip uključio na studij elektrotehnike na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu (ETF) relativno kasno, ujesen 1963. godine. Naime, on je Skoplju završio prve tri godine studija elektrotehnike, a nakon potresa u ljeto 1963. doselio je u Zagreb. S odličnim je ocjenama položio razliku ispita koje mu je ETF postavio kao uvjet prijelaza. Josip se opredijelio za smjer 'jake struje', što se pokazalo kao drugi razlog zbog čega se ne mogu njega sjetiti iz tih studentskih dana. Ipak, kad malo promislim, temeljni je razlog bila njegova samozatajnost. Bio je tih, miran i dobar student. Implicitni je dokaz toga njegova prisutnost na apsolventskoj ekskurziji studenata ETF-a u srpnju 1964. godine. Od oko 200 upisanih studenata 1960. godine, samo je njih 80-tak imalo tu privilegiju. Kao drugi implicitni "dokaz" navodim da je Josip odmah nakon diplomiranja postao asistent prof. Hrvoju Požaru. S obzirom na to da mu prof. Požar nije bio član obitelji i da Josip nije bio član SKJ, morao je biti dobar da bi to postigao.

Susret nakon 39 godina

Nakon studija naši su se životni putovi razišli. Josipa sam ponovno susreo tek u prigodi Dana FER-a, slika 1., koji je održan 19. studenog 2004. godine, osam dana nakon mojeg odlaska u starosnu mirovinu. Na domjenku smo izmijenili nekoliko riječi, a potom i e-poruke. U e-poruci od 7. prosinca 2004. godine Josip mi, među ostalim, piše:

"Znam da sada, u prvom trenutku užitka u prvim umirovljeničkim danima nećeš imati vremena. Tako je to 'umirovljenici' posebno ako su mladi, nemaju vremena. Zato Te molim da ovu moju ponudu sačuvaš i pročitaš za tri, šest ili dvanaest mjeseci, možda Ti onda bude interesantna. Naime, smatram da svoja radna iskustva ne smiješ posuti pepelom zaborava pa Ti predlažem da za EDZ pripremiš (sam ili s kojim kolegom) neki interesantni seminar iz svojeg područja interesa i specijalističkog znanja. Malo radne masaže neće Ti škoditi, a i kakav honorarčić ne bi bio loš. Ukratko, u svako vrijeme sam spreman o tome razgovarati s Tobom."

Rad u Elektrotehničkom društvu Zagreb (EDZ)

Bio sam zainteresiran za Josipovu ponudu, jer moja mirovina, iako prema hrvatskim mjerilima nije bila mala, pokrivala je otprilike 2/3 osnovnih troškova moje obitelji. Bio sam aktivan u EDZ-u (predavanja na Pripremnim seminarima

Sl. 1.: Na Danu FER-a

za polaganje stručnih ispita iz elektrotehničke struke), ali sam na Josipovu inicijativu uključen u rad Upravnog odbora EDZ-a (UO). To mi je otvorilo mogućnost rada na dvije dodatne razine: kreiranje baze podataka za uredsko poslovanje EDZ-a i sudjelovanje na seminarima i simpozijima koje je EDZ organizirao. Mogu reći da me Josip doslovno spasio od financijskog bankrota na obiteljskoj razini. Kad iz dalje povijesne perspektive razmišljam, dolazim do uvjerenja da je Josip bio ona produžena Božja ruka ‘...koja je otvorila prozor, kada su mi se sva ostala vrata zatvorila’.

EDZ je tijekom cijele svoje povijesti organizirao stručna predavanja, seminare i simpozije i stručne ekskurzije, što je uostalom, prema njegovu Statutu, i bila njegova djelatnost. Međutim ‘zlatno doba’ EDZ-a počelo je stupanjem na snagu novog Pravilnika o stručnom ispitu te upotpunjavanju i usavršavanju znanja osoba, koje obavljaju poslove graditeljstva (“Narodne novine”, broj 82 od 6. srpnja 2005.) Ministarstva zaštite okoliša i prostornog uređenja. Prema tom Pravilniku, inženjeri koji su imali ovlaštenja za projektiranje / nadzor u građevinskoj djelatnosti imali su obvezu pohađati predavanja, odnosno sudjelovati u odabranim obrazovnim djelatnostima određen broj sati godišnje. Temeljna svrha tog Pravilnika bilo je nastojanje da se ‘odgovorne’ osobe u građevinskoj djelatnosti upoznaju s tekućim stanjem zakonske regulative. Kreator poslovne politike EDZ-a bio je Upravni odbor, a glavni su ‘pokretači’, u pravilu, bili ili predsjednik i dopredsjednik EDZ-a, u osobama dr. Nevena Srba i Josipa Mosera, koji su se smjenjivali na tim funkcijama u četverogodišnjim intervalima.

Kad pišem o ‘zlatnom dobu’ EDZ-a ne mogu ne spomenuti odaziv sudionika Elektro-inženjerskog simpozija održanog u Šibeniku 2007. godine, kad je EDZ imao više od 520 prijavljenih sudionika s kotizacijom, ne računajući predavače i osoblje za podršku u organizaciji. Razglednica (kolaž od četiri fotografije) s tog simpozija prikazana je na slici 2.

**Elektroinženjerski simpozij
Hotelsko naselje Solaris
Šibenik, svibanj 2007**

Sl. 2.: Elektroinženjerski simpozij

Zašto pišem o tom ‘zlatnom dobu’ EDZ-a u kontekstu naslova ovog članka? Zato jer sam u tom vremenu, sudjelujući u radu EDZ-ovih simpozija, imao više prigoda za druženje s Josipom izvan formalnih poslovnih okvira i kroz to sam se mogao bolje upoznati i s njim i s njegovom životnom suputnicom – suprugom Anom. Izvan nastavnog dijela (izvan predavanja i sastanaka), u tom ‘zlatnom dobu’ redovito su bili organizirani i društveni susreti sudionika, poput ‘koktela dobrodošlice’, ili susreti u foajeju hotela, a posebice prilikom stručnih izleta ili ekskurzija.

Crtice iz Josipove prošlosti

Nakon održanog simpozija 2006. godine, EDZ je za sudionike organizirao posjet Kornatima u šibenskom arhipelagu, unajmljenim brdom kako to pokazuje razglednica – slika 3. Vožnja do Kornata trajala je više od sata. Tu sam prvi put

Sl. 3.: EDZ, izlet na Kornate

čuo Josipa kako nekolicini sudionika, koji su ga pozorno slušali, govori o svojoj prošlosti. Izdvajam, prema sjećanju, neke crtice iz tog njegovog 'monologa'.

(1) Obitelj Moser (dva brata), podrijetlom iz Austrije, doselila se u Osijek i osnovala ondje pivovaru.

(2) Josip Moser rođen je u Dubrovniku 1. ožujka 1942. godine. Krstio ga je potajno svećenik, član dalje Moserove obitelji, samo dan nakon rođenja, kako bi izbjegli tadašnje zakone talijanskih okupacijskih vlasti koji su se odnosili na davanje imena novorođenoj djeci.

(3) Josipov otac, također Josip Moser, bio je profesor fizike koji je doktorsku disertaciju iz optike obranio u Njemačkoj 1943. (?) godine.

(4) Profesor Josip Moser je nakon "oslobođenja" (1949.), 'po sili zakona' (dekretom iz Beograda) premješten iz Zagreba u Skoplje. Zahvaljujući Krsti Crvenkovskom, čelnom čovjeku CK KPJ iz Makedonije, mala intelektualna zajednica iz Hrvatske uživala je topao prijem i vrlo povoljne uvjete života i rada u Skoplju, a među inima i obitelj Moser.

(5) Josip je u Skoplju završio osnovnu i srednju školu (gimnaziju). U tom je razdoblju upoznao i Lovru pl. Matačića. Jednom prigodom Matačić je pokušao na vrata stana obitelji Moser u Skoplju i rekao otprilike ovo: "Moram

pripremiti izvedbu jedne opere pa bih uz klavir želio proći kroz partituru. Klavir je u operi na ‘štimanju’ (ugađanju), a jedini u Skoplju osim onog u kazalištu nalazi se kod vas...” Nakon obavljenog posla pita Matačić Josipa: “Mali, da li Ti sviraš klavir?” Nakon Josipova niječnog odgovora, Matačić ga pozove: “Dodi i sjedni do mene. Pokušaj ponoviti ono što ću ja odsvirati ...” Nakon kratkog testa Matačić zaključi: “Ti se moraš odmah uključiti u glazbenu školu ...”, što je Josip i učinio.

(6) Josipova duhovnost potječe iz njegove mladosti. Sjećam se da je spominjao kako je tijekom boravka u Skoplju redovito ministrirao na jutarnjoj sv. misi u lokalnoj rimokatoličkoj crkvi.

(7) Josipovo poznavanje jezika imalo je korijene, osim u prirodnim predispozicijama, i u okolnostima iz mladosti. Osim materinskog jezika (hrvatski), tijekom boravka u Dubrovniku ovladao je talijanskim jezikom. Njemački jezik mu je bio u genezi, tj. svi su ga ‘Moserovi’ znali. Makedonski je naučio i tečno govorio tijekom boravka u Skoplju. Osnove francuskog naučio je od profesorice tog jezika koja je stanovala u istoj zgradi kao i Moserovi, samo dva kata ispod njih. Ona je predavala francuski u školi, ali Josipu je davala i privatne satove kod kuće. Latinski je kao i svi učenici gimnazije naučio u školi.

(8) Josipovo poznavanje jezika, uz njegove druge kvalitete (podrijetlo iz Dubrovnika – diplomacija) omogućilo mu je, u zadnjim godinama zaposlenja, obnašati u HEP-u funkciju ekvivalentnu ministru vanjskih poslova u državnoj hijerarhiji. Jedna od zasluga koje Josip sebi pripisuje začetak je stvaranja 400 kV prstena između susjednih država (Austrije, Mađarske, Slovenije i Hrvatske). Rezultat je izgrađena 400 kV rasklopna i transformatorska stanica u Žerjavincu kod Zagreba.

Naravno, ovo je samo mali isječak sjećanja na Josipova kazivanja o njegovoj prošlosti. Josip je volio pripovijedati i to je činio vrlo rado, uvjerljivo i dobro.

Posjet Budimpešti

Među uspomenama na Josipa koje nosim u sjećanju bio je i trodnevni izlet / posjet Budimpešti u organizaciji EDZ-a u prosincu 2008. godine, slika 4., koju prilažem kao razglednicu. Detaljan opis boravka u Budimpešti izlazi iz okvira ovog članka. Navodim samo tri detalja:

(1) Tijekom obilaska, negdje u blizini dvorca Vajdahunyad u Budimpešti, zaustavili smo se na trenutak na mjestu za koje je Josip tvrdio da se baš tu Nikola Tesla ‘dosjetio’ (izumio) trofazni sustav električne struje. Pali su prijedlozi da se o EDZ-ovu trošku tu podigne spomen-ploča tom velikom Teslinu otkriću, ali realizacija je, nažalost, izostala.

EDZ, posjet Budimpešti,
prosinac 2008.

Sl.4.: EDZ, posjet Budimpešti

(2) Dio sudionika posjeta odvojio se i posjetio Tehnički muzej. Jedna od fotografija na slici 4., upravo to prikazuje.

(3) Josipovu sam duhovnost otkrio zadnjeg dana boravka u Budimpešti. Dojmilo me se to što je u nedjelju 14. prosinca 2008. sa suprugom Anom prisustvovao sv. misi u crkvi. Josip je bio jedan od mojih malobrojnih prijatelja za koje sam znao da prakticiraju vjeru.

Josipov ‘opus’ rada u EDZ-u

Cjelokupni Josipov ‘opus’ rada u EDZ-u mogao bi se podijeliti u nekoliko dijelova.

(1) Rad u Upravnom odboru EDZ-a (UO). Kao predsjednik EDZ-a pojavljuje se prvi put u mandatu od 1996. do 2009. godine [2]. Otad se na čelnom mjestu naizmjenično izmjenjivao s dr. Nevenom Srbom sve do jeseni 2019. godine. Biti čelni čovjek UO-a ne znači samo biti prvi od jednakih nego mnogo

više od toga. Autor ovog članka u svojem je drugom mandatu od jeseni 2005. do prosinca 2017. bio aktivan član i svjedok rada UO-a. U slobodi, koju uzimam, uspoređujem UO, pa i cijeli EDZ, ako ne s galijom, a onda s leutom, koji osim jedara ima i 10-12 pari vesala. Predsjednik UO-a ne samo da drži kormilo broda nego i 'udara u bubanj' dajući ritam veslačima, prisiljen je povremeno uzeti veslo i sam primjerom 'pokazati kako se to radi', te zamijeniti umorne ili nezainteresirane ili opstruktivne veslače. Ako pak nema vjetra, onda predsjednik UO-a 'u očaju' puše u jedra kako bi se leut ipak kretao po nemirnom moru naše elektrotehničke struke. Josip je to radio 24 godine! S jedne strane ja mu se divim na strpljivosti i uljuđenosti s kojom je obavljao tu zadaću. Najvećim je dijelom to radio na svoju štetu, odnosno na štetu zdravlja i privatnog života.

(2) Prilikom prikupljanja građe za proslavu 60-te obljetnice postojanja EDZ-a, koja se trebala obilježiti 2013. godine, Josip je sastavio popis svih referata i autora na simpozijima koje je EDZ dotad organizirao. Taj se popis trebao objaviti u monografiji, koja nije tiskana. Iz tog Josipova popisa [3] izdvojio sam referate u kojima se on pojavljuje kao autor. Prema tom popisu, Josip je do 2013. objavio 21 referat / članak. Ako se tom broju pridodaju referati koje je objavio nakon 2013. godine, tad je ukupan broj njegovih objavljenih referata 29, prema mojoj procjeni.

(3) Od jeseni 2005. stavljena je u funkciju EDZ-ova baza podataka, koju je izradio autor ovog članka. Iz podataka koji se iz te baze mogu iščitati proizlazi da su od travnja 2005. pa do rujna 2019. bile 923 različite aktivnosti EDZ-a. U velikom dijelu tih aktivnosti Josip je bio i voditelj i predavač. Kao voditelj seminara, ne računajući simpozije, Josip se kao organizator javlja u 73 slučaja. O broju seminara na kojima je sudjelovao samo kao predavač u EDZ-ovoj bazi nažalost nema podataka.

(4) Josip je objavio i više knjiga [4], među kojima je i *Petojezični elektroenergetski rječnik*. Marljivo je radio na pripremi jednog višejezičnog elektroenergetskog pojmovnika. Ne bih to znao da nisam zajedno s njim rješavao neke njegove praktične informatičke nedoumice.

Sve u svemu, Josip je imao bogat stručni, znanstveni i društveni opus, toliko velik, da sam se pitao kako on to uspijeva ostvariti u danu koji ima samo 24 sata. To je imalo i svoju 'cijenu'. Neki kolege zamjeraju Josipu da svoje pisane materijale nije dovoljno 'doradio' prije objavljivanja. Oni, koji su ikad napisali stručni članak, da ne kažem knjigu, znaju koliko vremena treba da se već napisani rad 'finišira', tj. dovede u stanje da bude besprijekoran u sadržaju i formi. Ne da to Josip nije znao ili htio učiniti, on to poneki put jednostavno 'nije stigao' učiniti.

(5) U nekim je područjima tehnike, posebice informatici, Josip malo zastajao za prosjekom inženjera njegove dobi. Problem se, po meni, manifestirao na dvije razine: svijest i potreba da se olovka i papir zamijene osobnim

računalom, u cilju svladavanja osnovnih tehnika pisanja, računanja, prezentiranja, komuniciranja i arhiviranja vlastitih informacija uz pomoć osobnog računala. Ja sam bio sretan da sam Josipu mogao pomoći u svojstvu 'savjetnika' za informatiku. Međutim, kad je bila riječ o predavanjima, i bez odgovarajuće pripremljenih prezentacija (*PowerPoint*), Josip bi govorom, poznavanjem predmeta o kojem je govorio, osvojio auditorij svojim nastupom! Poneki sam put krišom motrio auditorij kako prati Josipova izlaganja. Izraz na licima slušatelja bio je nalik na izraz djece koja slušaju... priče!

Posljedice nedostatka znanja iz informatike očituju se i u spoznaji o tome kako danas ljudi koriste pristup informacijama. Grubo zvuči, ali činjenica je da veliku većinu informacija koje su ljudi nekad tražili u enciklopedijama, atlasima, stručnim tehničkim publikacijama danas traže i nalaze na internetu. Ta je činjenica, posebice s komercijalne strane, uvelike suzila populaciju koja danas traži, oslanja se i spremna je platiti (kupiti) pisani tekst / informaciju otisnutu na papiru. Bilo mi je stoga žao vremena koje je Josip ulagao u pisanje višjezičnog elektroenergetskog pojmovnika. Nisam mu to nikad eksplicitno rekao, iz osobnog poštovanja, te što smatram da je nepošteno, neetično uzimati nekomu nadu i volju.

(6) Izvan EDZ-a bio je aktivan član Društva Dubrovčana u Zagrebu, Matice slovačke Zagreb, ...

Izborna skupština EDZ-a 2017.

Jedan je od događaja u EDZ-ovu kalendaru održavanje Godišnje skupštine. To je prigoda da UO podnese članstvu izvještaj o radu EDZ-a za proteklu godinu i da se iznesu prijedlozi za rad u idućoj godini, uz, naravno, raspravu i prijedloge prisutnih članova. U žargonu među članovima UO-a, godišnje skupštine EDZ-a dijelili smo na 'redovne' i 'izborne'. Izborne godišnje skupštine razlikovale su se od redovnih po tome što su se tijekom izbornih godišnjih skupština, koje su se održavale svake četiri godine, birali članovi UO-a, predsjednik, dopredsjednik i tajnik EDZ-a. Zadnjih nekoliko izbornih godišnjih skupština bila je organizirana i podjela nagrada zaslužnim pojedincima i organizacijama za doprinos u radu i ostvarenju ciljeva EDZ-a.

Zadnja, peta Izborna godišnja skupština, kojoj sam nazočio održana je 14. prosinca 2017., a prikazana je kao razglednica – kolaž na slici 5. Tom je prigodom UO izglasao osebujan način kandidiranja za pojedine funkcije u upravnim tijelima EDZ-a. Svatko tko je želio obnašati neku funkciju u EDZ-u mogao se samostalno prijaviti ili je mogao nekoga kandidirati za jednu (ili više) upravnih funkcija. Uoči te skupštine razgovarao sam s Josipom o kandidiranju za idući četverogodišnji mandat. Imali smo suprotna stanovišta. Josip me nagovarao da

Sl. 5.: EDZ, 5. izborna godišnja skupština

nastavim (tj. da se kandidiram) za nastavak rada u UO-u u idućem četverogodišnjem razdoblju, dok sam ja njega nagovarao da se povuče iz upravnih funkcija EDZ-a. Svoje stanovište argumentirao sam sljedećim: Nakon 12 godina rada u UO-u, sa svojih (tad) 76 godina života, jednom ‘treba povući crtu’ u životu i dostojanstveno se povući s funkcija za koje sam osjećao da ih neću moći obavljati na dosadašnjoj razini. Smatrao sam i uvjeravao Josipa, da vrijeme, koje nam još Bog daje na ovom svijetu, treba iskoristiti na bolji način od ‘ispravljanja krive Drine’ i ostvarivanja materijalnog dobitka, radeći u upravnim tijelima EDZ-a. Moram, nažalost, konstatirati da je svaki od nas ostao pri svojoj oduci glede nastavka rada u EDZ-u.

Ljetovanje na Braču

Nastavio sam surađivati i družiti se s Josipom i nakon što smo bitno suzili suradnju u EDZ-u. I nadalje sam mu bio savjetnik za informatiku. U znak zahvalnosti za tu pomoć uživao sam gostoprimstvo tijekom ljeta 2019. u njegovu apartmanu u Bolu na otoku Braču. Nekoliko fotografija na razglednici, slika 6., prikazuje neke scene s tog ljetovanja.

Tijekom druženja s Josipom i Anom za vrijeme ljetovanja shvatio sam tajnu Josipove uspješnosti. Bio sam svjedokom Josipove marljivosti i predanosti zadacima koje je sam sebi postavio. Svaki slobodni trenutak utrošio je radeći na svojem osobnom računalu. Dok sam ja još spavao, Josip je svakog jutra, još za rana, u jednom kutku svoje sobe marljivo radio, slika 6. U radu je imao podršku svoje životne suputnice Ane Kaštelan Moser. Tu je do izražaja došla ona maksima: Iza

Sl. 6.: Obitelj Moser na ljetovanju u Bolu na Braču

svakog uspješnog muškarca stoji dobra i požrtvovna žena. Tijekom nekoliko dana koje sam proveo u njihovu društvu u Bolu pokušao sam dati ‘svoj doprinos’ u obavljanju zajedničkih kućanskih poslova – ali mi to nisu dopustili.

Mnogo smo razgovarali, bolje rečeno, Josip je govorio, a ja sam ga slušao, o mnogim temama. Shvatio sam da je povijest jedno područje koje mu posebno drago i povremeno sam se pitao je li izabrao pravi životni poziv – elektrotehniku. Dok smo šetali Bolom gotovo o svakoj kući ili mjestu on je znao nešto iz povijesti.

Ono što smatram da odskakače od prosjeka osoba naše profesije njihova je (Anina i Josipova) religioznost. Svake smo večeri za mojeg boravka u Bolu Ana i Josip i ja odlazili na svetu misu, slika 6. Zašto spominjem religioznost? Zato jer smatram da je prakticiranje vjere barem toliko važna odrednica neke osobe kao i postignuće akademske titule, znanstvenog statusa ili dodjele odlikovanja.

Oporavak u Sestre Mace domu

Za nas obojicu druga polovina 2019. godine bila je iznimno teška. Krajem kolovoza stradao sam u prometnoj nesreći, a Josip se tijekom studenog iznenada

Sl. 7.: Boravak Josipa Mosera u Sestre Mace domu

**Josip Moser, ispraćaj
Mirogoj, 10.rujna 2020.**

Sl. 8.: Ispraćaj Josipa Mosera na zagrebačkom Mirogoju

razbolio i također završio u bolnici. Obojica smo se s više ili manje uspjeha oporavljali, da bismo se zajedno, igrom sudbine, našli na oporavku u Sestre Mace domu u Pojatnom kraj Zaprešića. Josip je tamo stigao 2. travnja 2020. Zajedno smo boravili do mog odlaska iz tog doma krajem svibnja 2020. Uspomene iz Josipova boravka u spomenutoj instituciji prikazane su na slici 7.

Tijekom gotovo dva mjeseca imali smo prigodu družiti se. To druženje ostvarivali smo u prosjeku tri puta dnevno. Ujutro bih mu nakon doručka dostavljao primjerak *Jutarnjeg lista*, koji sam dobivao gratis, ljubaznošću jednog zaposlenika Doma. Josip bi odmah izdvajao stranicu enigmatike za kasniju razbibrigu. U vrijeme ručka susretali bismo se u prostoru za blagovanje i odmor na prvom katu, gdje su bile i naše sobe. Štićenici doma bi 'došepesali' ili bi ih sestre dovezele do njihovih standardnih pozicija u toj blagovaonici prije ručka.

Tu bismo nastavili čekati poput gladnih ptica u gnijezdu da se pojave sestre s hranom. Vrijeme čekanja na ručak koristili smo za razgovor, a među inim temama bila su i Josipova sjećanja. Nakon poslijepodnevnog odmora ponovno bih obišao Josipa pa bismo nastavili razgovor uz neuobičajeno dobru kavu iz automata. Nažalost, i ta nam je radost ubrzo uskraćena jer su Josipu ustanovili povišenu razinu šećera u krvi. Nastavili smo razgovarati i družiti se, ali bez kave.

Od jednog zaposlenika čuo sam da je Josip pričuvni časnik Hrvatske vojske. Stoga sam pitao Josipa: “Josipe, o kakvoj ti vojnoj službi govoriš?” Nato je on počeo priču o svojim ratnim događajima i uspomenama iz Domovinskog rata, a i izobrazbi u bivšoj JNA prije toga. O odlikovanju koje je primio iz ruke predsjednika dr. Franje Tuđmana. Slušam ga i ne mogu vjerovati da tijekom naše poslovne suradnje od 2005. pa do 2020. nikad od njega nisam čuo o tom dijelu njegova života. Ne samo da je bio samozatajan, čovjek bi rekao da je bio misteriozan, poput Jamesa Bonda, da je živio ‘dvostrukim životom’. Bilo kako bilo, Josip je imao čin pričuvnog pukovnika Hrvatske vojske. Začuden, pitam ja Josipa: “Zašto nikad nisi objavio svoje uspomene iz Domovinskog rata?” i nastavljam: “Josipe, ti pišeš komentare zakona, pravilnika, koje svaki malo bolje poučeni inženjer može napisati, a zanemaruješ tako značajne podatke o sebi i svojoj obitelji.” Josip šuti i konačno kaže: “Sve to ja znam i čim se malo oporavim planiram i to napisati. Ja ću smanjiti moje funkcije i obveze prema EDZ-u i posvetit ću se tim temama.”

Međutim, sve se ove njegove dobre namjere nisu obistinile jer ga je smrt pretekla. Umro je u Sestre Mace domu u Pojatnom 6. rujna 2020., negdje između 18: 30 i 19: 30 sati. Prema kazivanjima njegove supruge Ane, u 18 sati telefonski su razgovarali i izmijenili vrlo nježne riječi ljubavi, da bi on na kraju tog telefonskog razgovora rekao: “...Sada ću se ja malo odmoriti, a poslije ću pojesti dio večere, a mi ćemo se sutra izjutra opet čuti.” Kad ga je sestra u večernjoj smjeni obišla, ustanovila je da Josip više ne diše. Otišao je s ovog svijeta tiho i zatajno, prema svemu sudeći bez boli i patnje.

Ispraćaj

S Josipom Moserom oprostio sam se, kao uostalom i njegova obitelj, prijatelji i kolege, 10. rujna 2020. na Krematoriju na zagrebačkom Mirogoju, kako to prikazuje razglednica na slici 8. Ispraćaju je nazočio velik broj Josipovih prijatelja, kolega i poznanika usprkos ograničenjima vezanim uz pandemiju koronavirusa. Napustio nas je vrstan stručnjak široke naobrazbe, gospodin (gospod) po ponašanju, ali prije svega uzoran suprug i DOBAR čovjek.

Prilog 1.: Knjige

1. Josip Moser: *Pregled razvoja elektroprivredne djelatnosti u Hrvatskoj 1875. – 2000.*, Kigen, Zagreb, 2003., 168 str.
2. Josip Moser: *Elektroenergetički pojmovnik*, Inačica, Zagreb, 1997., 154 str.
3. Josip Moser, Ernest Mihalek: *Korištenje električne energije u kućanstvu*, Graphis, Zagreb, 2001.
4. Josip Moser: *Petojezični elektroenergetski rječnik – hrvatski, engleski, francuski, njemački, talijanski: nadzemni vodovi, kabelski vodovi, proizvodnja, prijenos i distribucija električne energije*, Kigen, Zagreb, 2005., 265 str.
5. Josip Moser: *Šibensko munjivo: crtice o izgradnji i korištenju prvog cjelovitog elektroprivrednog sustava u Hrvatskoj*, Gradska knjižnica Juraj Šižgorić, 1998.
6. *30. godina planinarskog društva PTT Sljeme Zagreb*, glavni i odgovorni urednik Josip Moser, Zagreb, 1980.
7. *Povijest i filozofija tehnike: radovi EDZ sekcije 2012. – 2016. godine*, urednici: Zvonko Benčić, Josip Moser, *Kiklos – krug knjige*, Zagreb, 2017.
8. *Povijest i filozofija tehnike: radovi EDZ sekcije 2017. godine*, urednici: Zvonko Benčić, Josip Moser, *Kiklos – krug knjige*, Zagreb, 2017.
9. *Pedeset godina djelovanja CIGRÉ u Hrvatskoj 1951. – 2001.; Deset godina Hrvatskog komiteta CIGRE 1991. – 2001.*, glavni urednik Josip Moser, CIGRÉ, Zagreb, 2001., 180 str.

Prilog 2.: Referati na na skupovima u organizaciji EDZ-a (1982. – 2013.)

1. Josip Moser: Bibliografija prof. Josipa Lončara, EIS 2007., EDZ Zagreb.
2. Josip Moser: Josip Lončar – pionir RTV tehnike u Hrvatskoj, EIS 2008, EDZ Zagreb.
3. Josip Moser: Komentar važećih zakona vezanih uz izgradnju elektroenergetskih objekata, uz mrežna pravila i opće uvjete opskrbe električne energije, PIP 2009, EDZ Zagreb.
4. Josip Moser: Josip Lončar – život i rad, EI 2006, HEP Zagreb.
5. Josip Moser: Josip Lončar – bibliografija, prilog analizi djelovanja prvog profesora elektrotehnike u Hrvatskoj, EIS 2010, EDZ Zagreb.
6. Josip Moser: Odnosi kupaca i proizvođača, prijenosnika, distributera i posrednika prema Zakonu o energiji, Zakonu o tržištu električne energije i općim uvjetima isporuke električne energije, EIS 2010, EDZ Zagreb.
7. Josip Moser: Planiranje i projektiranje srednjonaponskih i visokonaponskih postrojenja, PIP 2010, EDZ Zagreb.
8. Josip Moser: Potreba i problemi kod izrade pojmovnika elektrotehničkog nazivlja u RH, PIP 2010, EDZ Zagreb.

9. Josip Moser: 300 godina od rođenja Ruđera Josipa Boškovića, EIS 2011, EDZ Zagreb.
10. Josip Moser: Održavanje elektroenergetskih postrojenja kao faktor produženja životne dobi, EIS 2011, EDZ Zagreb.
11. Josip Moser: Norma o kvaliteti električne energije en 50160 i njen utjecaj na projektiranje i planiranje distributivnih mreža, PIP 2011, EDZ Zagreb.
12. Josip Moser: Zaštitna oprema i alati pri radu pod naponom, SIZ 2012, EDZ Zagreb.
13. Josip Moser: Hrvatska pred novom elektrifikacijom do 2030. godine, EIS 2012, EDZ Zagreb.
14. Josip Moser: Obnovljivi izvori energije i njihov utjecaj na okoliš, EIS 2012, EDZ Zagreb.
15. Josip Moser: Neke okrugle godišnjice istaknutih ljudi iz područja elektrotehnike, EIS 2012, EDZ Zagreb.
16. Josip Moser: Principi srednjoročnog i dugoročnog planiranja električnih mreža, PIP 2012, EDZ Zagreb.
17. Josip Moser: Tehnologija radova pod naponom kao element zaštite i sigurnosti na radu kod održavanja električnih postrojenja, SIZ 2013, EDZ Zagreb.
18. Josip Moser: Razvoj elektrotehnike u Hrvatskoj od osnutka Društva arhitekata i inženjera 1878. do osnutka Elektrotehničkog društva Zagreb 1953. – povodom 60-te obljetnice EDZ-a, EIS 2013, EDZ Zagreb.
19. Josip Moser: Perspektivni konzum u RH 20-30 godišnjem razdoblju EIS 2013, EDZ Zagreb.
20. Josip Moser: Potjera za Teslinim “nestalim rukopisima”, Je li Tesla pronašao “zrake smrti”, EIS 2013, EDZ Zagreb.
21. Josip Moser: Srednjeročno i dugoročno planiranje srednjonaponske mreže naselja i ruralnog područja, PIP 2013, EDZ Zagreb.

Kratice

EDZ	Elektrotehničko društvo Zagreb
EIS	Međunarodni Elektroiženjerski simpozij “Dani Josipa Lončara”
PIP	Međunarodni simpozij “Planiranje i projektiranje”
SIZ	Savjetovanje “Sigurnost i zdravlje pri radu”

Remembrance on Josip Moser

Želimir Volf

Abstract: The author writes his personal remembrances on Josip Moser. Author's first encounter with Josip was during the studies on the Electrotechnical faculty of Zagreb, and 39 years later after reunion on the same electrotechnical faculty, where they graduated. The majority of author's remembrances refers to common working activities in the Electrotechnical society of Zagreb (EDZ), particularly on symposiums, as well as excursions organized by EDZ (Šibenik, Kornati, Budapest). Author gives his commentary on EDZ's annual election assembly of 2017. Remembrances after 2017 are described in chapters Summer in Brač, Recovering in Sestre Mace dom and Departure

Keywords: Josip Moser, Electrotechnical Society Zagreb, EDZ

